

Studentbetrokkenheid

Auteurs: Lotte Nieuwenhuis, Anne Kriek (NCP EQAVET)

Datum: juni 2021

Het NCP EQAVET werkt in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de komende twee jaar nauw samen met JOB-mbo aan het stimuleren van betrokkenheid van studenten bij cyclisch werken aan onderwijskwaliteit in het Nederlandse mbo. In dit kader zijn we in gesprek gegaan met docenten, kwaliteitszorgmedewerkers en onderzoekers van 3 onderwijsinstellingen (ROC van Twente, mboRijnland en Landstede MBO). Dit artikel schetst een beeld van de sterktes, ontwikkelpunten en kansen op drie thema's die betrekking hebben op studentbetrokkenheid: medezeggenschap, tevredenheidsonderzoeken en alumni-beleid.

Wat is studentbetrokkenheid?

De mening van studenten en alumni hebben over de kwaliteit van het onderwijs in het Nederlandse mbo is belangrijk. Zij beschikken over waardevolle ervaringen en kunnen goed aangeven wat er goed gaat en wat er beter kan. Dat kan bijvoorbeeld door mee te werken aan verschillende tevredenheidsonderzoeken, door vanuit de studentenraad actief mee te denken en/of door docenten te voorzien van gerichte feedback op de lesinhoud.

Medezeggenschap

Sinds 2011 is iedere mbo-instelling verplicht om een centrale studentenraad te hebben. De studentenraad denkt en beslist mee met het CvB over nieuwe regels en activiteiten die betrekking hebben op de gehele instelling. Daarnaast hebben zij een rol in het monitoren van bestaande regels en activiteiten. Bij grote instellingen of instellingen verdeeld over verschillende locaties kunnen deelraden worden opgericht: een getrapte medezeggenschap. De deelraden staan dicht bij hun opleiding, sector, domein of locatie en kunnen daardoor de centrale studentenraad goed informeren.

Het mboRijnland werkt met een centrale studentenraad. Landstede MBO en ROC van Twente werken met een getrapte medezeggenschap van een centrale studentenraad en deelraden. Bij Landstede MBO en mboRijnland beschikken de meeste onderwijsteams ook over een studentenpanel of zij bevragen de studenten op hun mening over het onderwijs via hun studieloopbaanbegeleider. De centrale studentenraad heeft vaak een begeleider of coach die ondersteunt bij het opstellen van de agenda. ROC Twente geeft aan dat het College van Bestuur goed luistert naar de centrale studentenraad en veel agendapunten aanlevert waar ze input op willen. Bij de Landstede MBO houdt een jurist goed in de gaten waar de studentenraad op bevraagd moet worden.

Op papier zou de getrapte medezeggenschap moeten leiden tot een goede vertegenwoordiging van de mening van alle studenten van de instelling. In de praktijk merken de kwaliteitszorgmedewerkers van de drie instellingen dat niet van alle niveaus studenten vertegenwoordigd zijn in de raden. Een representatieve vertegenwoordiging van de mening van alle studenten ontbreekt daardoor in de formele medezeggenschap. *'En de kwaliteit en daadkracht van de raden hangt vaak af van*

persoonlijke kwaliteiten van zittende studenten en lijdt onder frequente wisseling van samenstelling,' zegt Hans Nieuwland van mboRijnland.

'Samen moeten we de studenten(deel)raden belangrijk maken,' zegt Marloes de Vos van Landstede Groep. Net als ROC Twente vindt zij dat de zittende leden hun taak in de studentenraad zien als belangrijk en waardevol. Zij mogen dan ook worden beloond voor de inzet die zij leveren. Dat kan in de vorm van een financiële beloning, met een puntensysteem of op een andere manier. ROC van Twente denkt ook aan studentenraadverkiezingen, waardoor de studentenraden zichtbaarder zijn en het een eer is om gekozen te worden. Hans van Nieuwland van mboRijnland ziet ook kansen in medezeggenschap buiten de raden. Op eigen initiatief werken sommige onderwijsteams al samen met hun studenten in een pdca-cyclus: 'Studenten evalueren samen met docenten het onderwijs en denken mee over verbeteringen.' Deze manier van medezeggenschap deelt hij als voorbeeld met andere teams. Edith Wanschers geeft aan dat dit ook binnen het ROC van Twente bij enkele teams gebeurt, bijvoorbeeld door gebruik te maken van studentenforums.

Tevredenheidsonderzoeken

Er bestaan verschillende methoden om de mening en tevredenheid van studenten te onderzoeken. Een methode om dat te doen is via het uitzetten van de JOB-monitor. Dit is een grootschalig onderzoek in het mbo waarbij studenten de mogelijkheid krijgen om via een vragenlijst hun mening te geven over 9 thema's met een brede focus op het onderwijs en de instelling. De antwoorden worden door de school gebruikt om ervaringen van studenten in kaart te brengen en als startpunt om hierover het gesprek aan te gaan. Daarnaast kunnen scholen ook aanvullende methoden inzetten om op docent-, vak- en/of lesniveau te evalueren.

De JOB-monitor wordt door ROC van Twente, Landstede MBO en mboRijnland (al dan niet onder leiding van een coördinator) ingezet om op instellings-, college-, opleidings- en/of crebo-niveau studenttevredenheid te evalueren. Omdat de JOB-monitor tweejaarlijks wordt uitgevoerd, vult het mboRijnland deze manier van evalueren aan met een eigen ontwikkeld studenttevredenheidsonderzoek. Ook worden door de drie onderwijsinstellingen alternatieve methoden ingezet om te evalueren op aanvullende thema's en/of op docent- en lesniveau. Denk hierbij aan methodes als 'Heb Je Genoeg Geleerd Vandaag?' en 'Hack Je Les', zelf ontwikkelde instrumenten of panelgesprekken. 'Door met studenten het gesprek aan te gaan over de resultaten achterhaal je de betekenis achter de cijfers. Studenten kunnen goed uitleggen waarom ze graag verbetering zouden willen zien op bepaalde thema's', zegt Edith Wanschers van ROC van Twente over deze panelgesprekken.

De resultaten van dergelijke studenttevredenheids- en evaluatieonderzoeken worden in de teams en in het geval van de JOB-monitor ook met het CvB besproken. Daarbij wordt ook de studentenraad betrokken. Op het ROC van Twente heeft de studentenraad ook een rol in het promoten en monitoren van eventuele maatregelen die worden genomen op basis van deze bespreking. Daarnaast worden de resultaten op het mboRijnland en bij Landstede MBO ook benut in het opstellen van teamplannen.

De onderwijsinstellingen zijn in zekere mate tevreden over de hoeveelheid respons die zij ontvangen naar aanleiding van het uitzetten van de JOB-monitor. In de JOB-monitor wordt gevraagd of studenten mee willen praten over hoe het beter kan op school. Dit item wordt door studenten op het ROC van Twente laag gescoord. Daarom voert ROC van Twente op dit moment een aanvullend onderzoek uit naar de vraag 'Waarom studenten niet enthousiast zijn om hun school te voorzien van feedback?'.

Alumni

De ervaring die alumni hebben met de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is hele waardevolle input voor de verbetering van de onderwijskwaliteit. Daarnaast betrekken onderwijsinstellingen alumni bij (optimaliseren) van loopbaanbegeleiding door alumni bijvoorbeeld in te zetten als mentoren uit te nodigen voor netwerkevenementen en samenwerken aan het creëren van stages en werkgelegenheidsmogelijkheden. Bovendien kunnen alumni worden ingezet als gastdocent.

Binnen de drie onderwijsinstellingen die wij spraken, lopen beginnende initiatieven op het gebied van alumni-betrokkenheid. Zo wordt er binnen het ROC van Twente en het Landstede MBO actief gezocht naar mogelijkheden om een alumni-platform op te richten met als doel een plek te creëren waar alumni onder andere kunnen netwerken, elkaar kunnen ontmoeten tijdens bijeenkomsten/symposia en informatie kunnen vinden over leven lang ontwikkelen om zichzelf te professionaliseren en baankansen te vergroten. Daarnaast moet het een plek zijn waar docenten alumni kunnen benaderen om mee te denken over de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, de ontwikkeling van teamplannen en om hen in te zetten bij CGI-gesprekken of als gastdocent. Bij zowel mboRijnland, als Landstede MBO en ROC van Twente worden alumni al zo nu en dan als gastdocent ingezet, vaak op eigen initiatief van docenten. MboRijnland doet ook kleine alumni-onderzoeken met een vragenlijst. Daarbij werd de kanttekening geplaatst dat resultaten van een dergelijke vragenlijst nu nog wordt geïnterpreteerd door docenten van de betreffende opleiding. *'Het zou nog mooier zijn om hierover het gesprek aan te gaan met deze alumni om niet alleen inzicht te krijgen in hun ervaringen, maar ze ook actief te betrekken bij het versterken van onderwijskwaliteit'*, voegde Hans Nieuwland van mboRijnland hieraan toe.

Wat heb je nodig?

Het zal niemand verrassen dat de onderwijsinstellingen de wens hebben dat er meer tijd vrij gemaakt wordt voor het betrekken van studenten. ROC van Twente en Landstede MBO geven aan behoefte te hebben aan ruimte om verbetermogelijkheden uit tussentijdse audits en enquêtes te bespreken. Zo kunnen ze samen met studenten en de teams het verhaal achter cijfers achterhalen om daadwerkelijk nuttige acties in gang te zetten. Tegelijkertijd vereist dit een cultuurverandering in de onderwijsteams en het management, die zij als kwaliteit zorgmedewerkers willen stimuleren. *'De motivatie om te werken aan onderwijskwaliteit moet uiteindelijk uit de teams zelf komen en niet alleen maar in beleid van bovenaf worden opgelegd,'* zegt Marcel Jacobs van Landstede MBO. Net als Hans Nieuwland van mboRijnland ziet hij wel kansen in het faciliteren van uitwisseling in instrumenten en onderzoeken tussen teams. Nu blijft dat vaak nog bij de makers in de onderwijsteams zelf.

Er is ook behoefte aan uitwisseling van goede praktijkvoorbeelden met andere onderwijsinstellingen. *'Ik wil graag het eerlijke verhaal horen van andere docenten en kwaliteitszorgmedewerkers, waarin beginsituatie en resultaten worden gedeeld en ook studenten aan het woord komen, bijvoorbeeld in een video,'* oppert Marloes de Vos van Landstede MBO. Ook hebben de kwaliteitszorgmedewerkers behoefte aan bijeenkomsten met studenten, alumni, docenten en opleidingsmanagers van verschillende onderwijsinstellingen en een online platform voor uitwisseling van onderzoek, ervaringen, tips en tools, zoals [MBO Connect](#).

Waar gaan we als NCP EQAVET in samenwerking met JOB-mbo de komende tijd op inzetten?

Het komende jaar werkt NCP EQAVET samen met JOB-mbo aan het stimuleren van studentbetrokkenheid bij het borgen van onderwijskwaliteit. De eerste activiteiten richten zich op hoe studentenraden en hun begeleiders, kwaliteitszorgmedewerkers en CvB en andere betrokkenen een bredere groep studenten kunnen betrekken bij het evalueren van het onderwijs. In het najaar start JOB-mbo twee pilots waarin zij participatievormen testen met studenten van verschillende niveaus in de onderwijsinstelling.

In aansluiting daarop verkennen we vanuit NCP EQAVET in een bijeenkomst met kwaliteitszorgmedewerkers en CvB welke rol zij (kunnen) spelen in het faciliteren van gesprekken met studenten en het borgen van de opbrengst van deze gesprekken. Daarnaast delen we samen met JOB-mbo praktijkvoorbeelden over het stimuleren van studentbetrokkenheid bij kwaliteitsborging en de opbrengsten van de bijeenkomsten en pilot in een artikel. Op langere termijn willen we met het veld verkennen hoe studenten ook betrokken kunnen worden bij het stellen en monitoren van doelen, zodat zij in de gehele pdca-cyclus van onderwijskwaliteit meedenken.

Meer weten over dit onderwerp?

Voor vragen, mail of bel:

Lotte Nieuwenhuis | lnieuwenhuis@cinop.nl | +31 6-22464256

Wil je meer weten over onze activiteiten? Bezoek [onze website](#) en schrijf je in voor onze nieuwsbrief.